

1 § Information från regeringen om FN:s toppmöte i New York den 14–16 september

*Information från
regeringen*

Anf. 1 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Under senare år har mörka profetior om FN:s framtid utgjort ett återkommande inslag i den internationella debatten. Irakkriget har använts som det mest dramatiska men långt ifrån enda exemplet på att FN-samarbetets tid är förbi.

Förra veckans toppmöte visade motsatsen. Närmare 150 stats- och regeringschefer från hela världen valde att resa till New York för att i FN:s generalförsamling debattera vad som krävs för att göra världen mer säker och öka välfärden. Där framträdde USA:s, Rysslands och Kinas presidenter. Där talade bland andra Thailands, Kanadas, Nigers och Armeniens premiärministrar.

När toppmötet avrundades var det genom att dessa ledare och alla deras kolleger ställde sig bakom en gemensam deklaration om internationell fred och utveckling.

FN som global mötesplats, som ett internationellt debattforum, där åsikter kan vädras och gemensamma slutsatser dras, visade här sin fulla relevans. Men toppmötet innebar också en tydlig endossering av världsorganisationen som aktör. Inget tema var så vanligt i debatten som vikten av ett starkare och mer relevant FN. Att USA:s president Bush markerade sitt stöd för multilateralt samarbete och FN, och därmed sällade sig till den stora majoritet som slog an en ton för samverkan, hade givetvis en särskild betydelse.

Det gemensamma anslaget i debatten bottnar i en gemensam insikt. Ingen kan hantera vår tids utmaningar och möjligheter på egen hand. Terrorism, klimatförändringar, internationell brottslighet, epidemier, migration, massförstörelsevapen – allt detta och mycket därtill kräver samarbete över gränserna. Med ökad komplexitet i världen tilltar behovet av kollektiva lösningar, och det behovet är lika kännbart för stora stater som för små.

Att det multilaterala samarbetet eller ens FN:s dagar skulle vara räknade tror jag därmed inte, tvärtom. Det är många länder som med Sverige har ett grundläggande intresse av ordnade former och tydliga regler för internationell samverkan. Det borgar för alltmer multilateralt samarbete. Det är i den riktningen världen kommer att gå.

Men en sådan utveckling ställer krav på oss alla. Vi har inte råd med en låt-gå-attityd till det multilaterala samarbetet. För att säkerställa FN:s relevans måste organisationen reformeras. För att bevisa det internationella samarbetets bärkraft måste fler konkreta resultat nås mot fattigdom och för fred.

I förra veckans toppmötesdokument har vi fått ett gemensamt redskap för både FN-reform och ökade insatser för internationell fred och utveckling. Jag vill för kammaren peka på några områden som särskilt betydelsefulla.

Ett problem med dagens FN är att det saknar en fungerande struktur för att bistå samhällen i fasen mellan krig och fred. Därför beslutade toppmötet att etablera en fredsbyggande kommission. Vi har från svensk sida varit aktiva tillskyndare av idén och kommer nu att verka för att kommissionen snabbt kommer på plats.

En annan angelägen institutionell förändring är beslutet att inrätta ett MR-råd som ersättning för dagens konvention om mänskliga rättigheter. Avsikten är att FN:s arbete för att främja människors fri- och rättigheter därmed ska stärkas.

På MR-området vill jag också peka på erkännandet i toppmötets slutdokument av skyldigheten för stater att skydda sina befolkningar. I detta har vi en viktig hävstång för att ytterligare skärpa det internationella samfundets förmåga att förebygga folkmord och grova övergrepp.

Toppmötet gjorde ett entydigt fördömande av terrorism i alla former och enades om att den internationella kampen mot terrorismen måste stärkas. Avsikten är nu att utarbeta en konvention om internationell terrorism, dessutom en tydlig definition av vad internationell terrorism är.

Men lika viktig som besluten rörande fred, säkerhet och mänskliga rättigheter är den tonvikt som toppmötet lade vid kampen mot global fattigdom. För att de så kallade millenniemålen ska kunna nås 2015 måste både givarsamfundets och mottagarländernas handlingskraft tillta. Det gäller allt från höjda biståndsanslag, ökad effektivitet i biståndet och innovativa finansieringsflöden till förbättrade fattigdomsstrategier och ökade insatser mot korruption och för demokratiskt styre i fattiga länder. Detta slog toppmötet fast.

I dessa sammanhang kan jag bara beklaga att det utöver Sverige bara är fyra länder som har nått målet 0,7 % i bistånd. Att toppmötet välkomnar de tidsplaner som många givarländer har lagt fast för hur 0,7-procentsmålet ska uppnås utgör av det skälet, enligt min mening, en viktig markering.

Herr talman! Det brukar heta att Sverige är FN:s bästa vän. Jag har ingenting emot den karakteristiken. Att stödja en skapelse vars grundläggande syfte är att hjälpa utsatta människor till ett bättre liv känns enkelt uttryckt väldigt bra. Att leda FN:s toppmöte förra veckan var på så sätt en stor förmån och ära.

Men att vara vänligt sinnad är inte detsamma som att vara okritisk. Jag beskrev tidigare den breda debatten i FN som en av organisationens styrkor. Men den mångfärgade paletten utgör samtidigt en av FN:s potentiella svagheter. Enhällighet kräver ibland kompromisser. Jag kan i dag konstatera att vi från regeringens sida hade velat se ett mer radikalt och framåtblickande utfall av toppmötet på vissa områden.

För det första vill vi att ansträngningarna för att reformera FN:s säkerhetsråd intensifieras. Rådets sammansättning måste anpassas till vår tids förhållanden, med bättre representation för regioner som Afrika, Latinamerika och Asien. Åtgärder måste vidtas för att rådet ska kunna arbeta effektivt, bland annat genom etablerandet av en vetofri kultur.

För det andra behövs krafttag för nedrustning och icke-spridning av massförstörelsevapen. Att toppmötet inte kunde enas om skrivningarna på detta område är mycket graverande. Ingen ifrågasätter riskerna förknippade med spridningen av kärnvapen och andra massförstörelsevapen. Men alltför få länder vill se konsekvenserna av sitt eget agerande. Från regeringens sida kommer vi därför att fortsätta driva nedrustnings- och icke-spridningsfrågor offensivt.

För det tredje måste det internationella arbetet på klimatområdet skyndas på. Betydligt mer behöver göras både i närtid och för perioden efter Kyotoavtalets slut 2012 för att motverka klimatförändringarna. För att bli effektiva måste dessa åtgärdsprogram inkludera världens stora energikonsumenter och -producenter.

För det fjärde vill vi se ökade insatser för jämställdhet mellan kvinnor och män och för barns rättigheter. Att toppmötet inte gick längre här vittnar om en bristande uppskattning hos många regeringar av vikten av att stärka kvinnors position och barns situation, både utifrån ett MR-perspektiv och för dess positiva inverkan på ett lands ekonomiska och politiska utveckling.

Herr talman! När världens stats- och regeringschefer i fredags lämnade New York upphörde många nyhetssändningar från FN, men i samma stund inleddes nästa viktiga fas i arbetet, att verkställa toppmötets beslut. Flertalet politiska åtaganden är av det slaget att regeringarna nu förväntas omsätta dem i nationell handling.

Men på ett antal områden har toppmötet givit specifika uppdrag till generalförsamlingen att genomföra beslut eller vidareutveckla frågor. En fredsbyggande kommission och ett MR-råd ska etableras, utvecklingsdagordningen drivas vidare, en terrorismkonvention utarbetas, FN-sekretariatet reformeras ytterligare och ett nytt säkerhetsråd arbetas fram.

På dessa områden har Sverige i egenskap av ordförande för den 60:e generalförsamlingen ett särskilt ansvar. På plats i New York leder en av våra mest erfarna diplomater, Jan Eliasson, det kommande året församlingens arbete med att följa upp toppmötet.

En viktig lärdom av år av FN-arbete är att engagemanget måste upprätthållas på högsta politiska nivå, också efter det att toppmötet är över och utfästelser har gjorts. Den politiska dynamiken måste bevaras och trycket upprätthållas, bland annat genom personliga kontakter. Därför har jag, efter samråd med FN:s generalsekreterare Kofi Annan, tagit initiativ till ett nätverk av internationella ledare med uppdraget att säkerställa en kraftfull uppföljning av FN-toppmötet.

Som ordförande för det gångna toppmötet ville jag i samarbete med ett urval stats- och regeringschefer underlätta det fortsatta reformarbetet i New York och bidra till att förra veckans politiska memento bevaras.

Till nätverket har jag inledningsvis inbjudit stats- och regeringscheferna i Argentina, Kanada, Egypten, Gabon, Indien, Indonesien, Mexiko, Nigeria, Storbritannien, Sydafrika, Thailand, Turkiet och Ukraina. Nätverkets arbete kommer att inledas omedelbart.

Jag är övertygad om att toppmötets åtaganden rörande fred och säkerhet, mänskliga rättigheter och utveckling och för stärkande av FN kan genomföras. Men då måste världens ledare matcha förra veckans ord med handling. Den svenska regeringen avser att göra vad den kan för att så ska bli fallet.

Anf. 2 ALF SVENSSON (kd):

Herr talman! Jag tackar statsministern för redogörelsen och önskar statsministern all framgång med nätverket.

Den kanske allra viktigaste frågan – jag tror att vi är överens om den – är MR-frågan. Statsministern nämnde här att ett MR-råd ska utses.

Det har funnits, som vi alla vet, anledning att kritisera hur MR-frågorna har skötts i FN fram till nu. Länder som står för allt annat än respekt och mänskliga fri- och rättigheter har stått i spetsen för FN:s MR-arbete. Det påtalades säkert inte enbart av president Bush.

Jag vill veta, herr statsminister: På vad sätt kommer detta MR-råd nu att skilja sig från den tidigare verksamheten? Vad finns det för garantier, om sådana över huvud taget finns, för att MR-rådet inte kommer att styras av exempelvis länder som Libyen?

Anf. 3 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag kan inte annat än dela Alf Svenssons uppfattning att en sådan stat som den sistnämnda inte är lämplig att leda vare sig en MR-kommission eller ett MR-råd.

Vilka garantier har vi? Vi har naturligtvis inga, utan ytterst är det generalförsamlingen som kommer att välja detta MR-råd, alternativt säkerhetsrådet. Det är fortfarande en öppen fråga.

Jag upplever dock när jag för diskussionen med kolleger och lyssnar på den allmänna debatten att den tid är förbi då MR-kommissionen ska ärvas av ett MR-råd som har samma tveksamma sammansättning som MR-kommissionen. Men jag kan inte utesluta att det kommer att finnas stater som har den typen av meritlista, och därmed försvagas MR-rådet. Det kommande året får utvisa detta.

Vi kommer att göra allt för att där se till att vi slipper den fälla som Alf Svensson pekar på. Men i FN kan man inte i förväg säga exakt hur majoriteterna kommer att se ut.

Anf. 4 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Herr talman! Den viktigaste reformfrågan som Kofi Annan föreslog toppmötet var just den som Alf Svensson också tog upp, nämligen mänskliga rättigheter, att FN börjar arbeta på allvar med mänskliga rättigheter, precis lika allvarligt som man arbetar med fredsfrågor och utvecklingsfrågor. Det är ju en framgång att FN nu har fått ansvaret att skydda människor från folkmord. Men vi vet inte om den säkerhetsreform som behövs för att svara upp för det åtagandet kommer att genomföras.

Det är samtidigt en stor besvikelse att MR-rådet har blivit hängande i luften. Det står inte någonting om hur det nya MR-rådet kommer att vara sammansatt, av vilka länder, eller hur det kommer att fungera framöver.

Det enda sättet som vi verkligen kan se till att det blir ett nytt MR-råd är att se till att inte samma diktaturer som har suttit där får tillgång till att

än en gång stoppa hela processen. Sudan, Iran och Kina stoppar hela arbetet i dag, och det får inte upprepas. Då behövs det tydliga MR-krav.

Oavsett hur det landar med MR-rådet i höst har vi ett problem inom FN, och det är det som illustrerades väldigt tydligt när det rapporterades i alla tidningar att det var Cubas nye vän Hugo Chávez som fick de största och varmaste applåderarna under hela FN-toppmötet. Det var för att han kritiserade USA. Visst förtjänar USA kritik, men än mer kritik förtjänar just de länder som valde att applådera som varmast när Kubas vän talade. Men de applåderade för att de stirrar sig blinda på flisan i USA:s öga och inte ser bjälken i sitt eget öga. Självutnämnda ledare i Zimbabwe, Eritrea och Vitryssland, som håller sina medborgare i förtryck och fattigdom, är i dag en majoritet i FN. Det är ett stort problem, som vi kommer att få brottas med framöver oavsett vad som händer.

Min direkta fråga till Göran Persson är: Är du beredd att under höstens arbete driva att vi måste ha tydliga medlemskrav för dem som ska ingå i det nya MR-rådet?

Anf. 5 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Svaret på den frågan är ja. Jag har just berättat vad jag tänker göra. Det viktigaste jobbet utför naturligtvis Jan Eliasson på plats i generalförsamlingen i FN. Men nu vet vi också att väldigt mycket av de beslut som ska tas där kommer till först när det politiska trycket skapas på hemmaplan eller i regionerna runt hemmaplan.

Det är så typiskt att det är dagen innan toppmötet samlas som man lyckas komma fram till en förhandlingslösning omkring en deklaration – inte tillräckligt bra, men ändå ett första steg. Det var då man löste ut frågan. Det blir likadant här.

Jag kan säga att jag delar den oro som du ger uttryck för när du talar om den respons som Hugo Chávez fick på sitt tal. Man kan tycka att detta är en märklig populist, grov och överdriven, men alldeles uppenbart var det som han sade det som fick det bredaste stödet bland de 191 i lokalen. Det är illavarslande, och det är ett starkt varningstecken. Ska dessa 191 nu utse ett råd för mänskliga rättigheter gäller det att vara oerhört aktiv och se till att de stater som själva inte lever upp till grundläggande krav på mänskliga rättigheter inte får plats i detta råd.

Det finns också en väldigt stark kritik av unilateralismen, att stora stater eller den största staten går på egen hand. Det kan också vara den typen av kritik som man reagerar emot och visar uppskattning för. Låt oss hoppas att det är den dimensionen och att det inte är någonting annat. Men särskilt uppmuntrande är det inte.

Anf. 6 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vill tacka statsministern för det svaret. Jag tycker att det är väldigt positivt att du ger oss det tydliga beskedet här i dag att du är beredd att under hösten driva tydliga MR-krav till MR-rådet.

Det här är någonting som jag i somras väckte i en skriftlig fråga till utrikesministern, och hon var då väldigt vag på den punkten. Hon visade ingen vilja att driva tydliga MR-krav. Jag är därför glad för den här omvägningen.

Prot. 2005/06:6
21 september

*Information från
regeringen*

Anf. 7 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Var regeringen står i synen på MR-frågor är inte någon nyhet eller en fråga om en ny position. Det vet både frågeställaren och kammaren.

Vad vi nu talar om är att få det här rådet på plats. Vi har det inte. Vi har en uttalad vilja, en slutdeklaration, att det ska komma på plats. Och nu ska det komma på plats på ett sådant sätt att det går att använda i kampen för mänskliga rättigheter, och där ska vi nu lägga ned ett ohyggligt stort arbete. Vi får se om det räcker. När detta väl är på plats ska vi sedan driva frågor som ligger i linje med vad den här kammaren, tror jag, samfällt tycker och vad vi alltid har stått för.

Anf. 8 VERONICA PALM (s):

Herr talman! Först ska jag nämna två korta sanningar: 500 kvinnor dör varje dag till följd av illegala aborter, och kvinnor är centrala i arbetet för att nå millennieutvecklingsmålen.

Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter är viktiga för att det handlar om varje enskild kvinnas rätt till sin egen kropp, men det handlar också om möjligheter att nå ett globalt utvecklingssamarbete, ett globalt utvecklingsarbete. Millenniemålen är beroende av kvinnors deltagande. Kvinnors engagemang är beroende av att kvinnor har rättigheter och friheter, också på det sexuella området eller på området som rör sexuell och reproduktiv hälsa.

Min fråga till statsministern blir då: Hur upplever statsministern att de här SRHR-frågorna behandlades under toppmötet, och hur upplever statsministern att vi svenskar och andra progressiva stater och krafter i världen kan fortsätta att driva kvinnors rättigheter och nå framgång på det området?

Anf. 9 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det här är en av de frågor som är föremål för en ständig politisk dragkamp inom de FN-system vi har och de multilaterala systemen, men vi står, precis som Veronica Palm säger, för en progressiv linje.

I det här slutdokumentet nämns inte sexuella rättigheter. Det är ett misslyckande. Den reproduktiva hälsan finns där, men sexuella rättigheter finns där icke.

Det var så pass viktigt för den stora staten, USA, att man till och med i slutet av toppmötet gav en särskild röstförklaring omkring den reproduktiva hälsan, att detta inte fick uppfattas som ett uttryck i abortfrågan.

Så här finns väldigt stora motsättningar. Det finns en progressiv opinion, en opinion som är kopplad till synen på mänskliga rättigheter men också har utgångspunkten i utvecklingsmål, ekonomisk utveckling. Det finns en progressiv opinion som driver frågan. Där finns vi, och där kommer vi att fortsätta att finnas, men motståndet är av och till mycket stort.

Anf. 10 ESKIL ERLANDSSON (c):

Herr talman! Först skulle jag vilja tacka statsministern för den redovisning som vi har fått här i dag och önska lycka till i det framtida arbetet

vad gäller de här frågorna, som vi väl alla tycker är synnerligen angelägna.

Förväntningarna inför det möte som statsministern har övervarit var stora och högt uppskruvade. Målsättningen var att ett antal reformer skulle genomföras, allt för att stärka FN:s roll i världen. Man kan väl konstatera att alla förväntningar och förhoppningar inte infriades, men å andra sidan kan man säga att det är bättre att komma någonstans än ingenstans.

En av de saker som jag tycker är angelägna för att stärka FN:s roll framöver är att reformera säkerhetsrådet. Jag skulle vilja fråga statsministern: Vad kan Sverige bidra med för att komma vidare i det arbetet, som jag anser är en av nycklarna när det gäller att förminska de hot som vi på olika sätt har runtomkring oss i världen?

Anf. 11 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är ingen tvekan om att säkerhetsrådet behöver en reform. Det säkerhetsråd vi har nu med de fem permanenta medlemmarna representerar en världsbild som är 60 år gammal, det andra världskrigets slut. Ska säkerhetsrådet vara legitimt måste det reformeras. Det måste få en annan sammansättning. Vi måste naturligtvis också se till att det då görs på ett sådant sätt att inte vetomöjligheten utvidgas. Det behöver tvärtom gå åt andra hållet.

Det är självklart så att det är Afrika, Asien och Latinamerika som behöver ha en bättre representation. Och jag har svårt att se att man över huvud taget ska kunna tala om en legitimitet för säkerhetsrådet framöver om exempelvis inte världens snart folkrikaste stat, Indien, sitter vid bordet. Det är så uppenbart att det måste ske om vi ska komma framåt.

Samtidigt ska man inte underskatta de spänningar som ligger i en säkerhetsrådsreform. Vi har exempelvis sett diskussionerna mellan Kina och Japan där Japan har en ambition att bli medlem i säkerhetsrådet, och Kina har haft synpunkter på detta.

Jag tror dock att vi kommer att få en säkerhetsrådsreform. Jag tror också att vi kommer att få fler permanenta medlemmar. Jag tror också att vi som inte har anledning att anta att vi ska bli permanenta kommer att få en större gruppering som kan cirkulera lite mer frekvent. Det här ska göras utan att säkerhetsrådet blir ineffektivt, så det är också viktigt att diskutera hur det ska arbeta.

Den insats vi kan göra, utöver Jan Eliassons insats i New York, handlar om att den högnivågrupp som jag sätter samman aktivt arbetar för säkerhetsrådsreformen. Det finns stater i den gruppen som har starka egna intressen eller intressen i sin region som gör att man har stora förutsättningar att påverka reformen. Gruppen är sammansatt med tanke på att man ska kunna bidra till den säkerhetsrådsreformen. Jag hoppas att så kommer att ske, men jag är definitivt inte säker. Men utan en säkerhetsrådsreform och utan en reform av sekretariatet tror jag att det blir svårt att tala om ett effektivt och relevant FN.

Anf. 12 ESKIL ERLANDSSON (c):

Herr talman! Tack för svaret! Jag har bara en kompletterande fundering.

Prot. 2005/06:6
21 september

*Information från
regeringen*

Uppenbarligen tycker statsministern att det är bra att utöka antalet permanenta medlemmar i säkerhetsrådet i stället för att utöka detsamma med ett antal ytterligare icke permanenta säkerhetsrådsmedlemmar.

Jag tycker för min del att det gynnar Sveriges intresse, men också hela världens intresse, på ett bättre sätt om vi ser till att hjälpas åt att förmå säkerhetsrådet att reformera sig på så sätt att det blir en större omsättning i detta råd som är så viktigt för att vi ska få en bättre säkerhet i skilda och alla delar av världen.

Anf. 13 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det där är hela tiden en diskussion om å ena sidan, å andra sidan. Det är klart att jag kan vara sympatiskt inställd till Eskil Erlandssons idé om att det ska vara en roterande grupp där alla stater behandlas lika och där de 191 kommer att sitta i säkerhetsrådet med en viss regelbundenhet. Det är en demokratisk princip, och den är svår att invända mot. Å andra sidan tror jag inte att den är särskilt realistisk, politiskt. Jag tror inte att de nuvarande fem permanenta medlemmarna skulle acceptera en sådan reform. Jag har väldigt svårt att se det. Och om man har det som utgångspunkt och vill nå resultat måste man hitta ett sätt att kombinera de nuvarande fem med några ytterligare permanenta och sedan dessutom ge en chans för stater av vårt snitt att vara med och cirkulera i ett ansvarstagande för säkerhetsrådet.

Det blir ingen idealisk lösning, men det blir en bättre lösning än den nuvarande. Vad gäller den något utopiska vision som Eskil Erlandsson har kan vi gemensamt vara överens om att det är en vision. Vi kan väl sträva däremot, men vi kommer inte att kunna ta det steget vid det här tillfället. Det är min bestämda uppfattning.

Anf. 14 KAJ NORDQUIST (s):

Herr talman! Tack, herr statsminister, för en bra redogörelse!

När det gäller säkerhetsrådet, först och främst, tycker jag att säkerhetsrådet som sådant uttrycker en 60 år gammal bild, men i någon mening uttrycker den också en 30 år gammal bild. Representationen för Kina förändrades ju för 30 år sedan, från ett litet land till det faktiskt riktiga stora Kina, så det har ju hänt någonting ändå.

Jag tycker att en annan tråkig omständighet med säkerhetsrådet är att det faktiskt uttrycker att det lönar sig med kärnvapen, för de är de fem legala kärnvapenmakterna som sitter i säkerhetsrådet. Det skulle vara intressant om man kunde hitta en politisk koppling för vidareutveckling, det vill säga att det inte ska löna sig att ha kärnvapen, vilket ju de facto säkerhetsrådet just nu uttrycker att det gör.

Jag tänkte passa på att fråga om en sak som inte togs upp i föredragningen men som jag också tycker är av stort intresse. Hur bedömer statsministern möjligheten för en reform av generalförsamlingens arbete?

Jag hade den stora äran att få representera riksdagen där förra hösten. Det var slående att en hel del av arbetet är ganska repetitivt till sin karaktär och kanske inte så framåtsyftande som man skulle kunna hoppas. Det vore också intressant med en fördjupad kontakt med det civila samhället från generalförsamlingens sida. Hur kan vi från svensk sida bidra till detta?

Anf. 15 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Också generalförsamlingen behöver reformeras, men det står inte överst på dagordningen just nu. Nu gäller det säkerhetsrådet. Kanske ännu viktigare – höll jag på att säga – är att sekretariatet får sig en ordentlig genomgång där byråkrati avskaffas och man får upp effektivitet och rationellt arbete. Men också generalförsamlingen behöver sin reform. Jag skulle tro att den reformen kommer som en mogen frukt den dag vi bryter igenom med en säkerhetsrådsreform.

Kaj Nordquist tar upp de frågor som jag tycker tillhör toppmötets stora misslyckanden, kärnvapendiskussionen och massförstörelsevapnen som ju helt lyser med sin frånvaro. Det är en enorm kontrast till den politiska situation vi hade för ett tjugotal år sedan då dessa frågor stod överst på dagordningen. Det kommer aldrig att gå att få en anslutning till icke-spridningsregimer om de stater som har kärnvapen själva inte är beredda att skicka signalen att man ska nedrusta. Icke-spridning och nedrustning hänger ihop. Det går inte att med moralisk tyngd hävda att man icke ska sprida om man själv är beredd att fortsätta att inneha kärnvapen och icke ansluter sig till nedrustning. Den frågan är jag rädd för kan komma att placeras på den internationella politiska dagordningen med en fruktansvärd kraft inom en nära framtid när det framgår att det kanske är fler som har skaffat sig denna eländiga kapacitet. Då kommer den att komma tillbaka, men kravet kommer att riktas på dem som har kärnvapen att gå före och nedrusta för att därigenom vara legitima i kravet på icke-spridning.

Anf. 16 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m):

Herr talman! FN:s roll för internationell lag och rätt ska inte underskattas, med ett system för global gemensam säkerhet för att främja utveckling och också för att slå vakt om grundläggande fri- och rättigheter. Jag tror att FN är minst lika viktigt som det var för 60 år sedan. Då är det viktigt att FN är välfungerande. Här återstår ett flertal reformer som måste genomföras för att vi ska ha ett trovärdigt och effektivt FN.

Frågan om MR-rådet, som tidigare varit uppe till diskussion, förtjänar att diskuteras lite till.

Det är oerhört viktigt att det nya MR-rådet inte blir en upprepning av den gamla MR-kommissionen, som i sin sammansättning många gånger just har försvagat FN:s trovärdighet. Jag vill inte ifrågasätta statsministerns engagemang, men det låter som att det finns en svag svensk position. Där skulle jag vilja veta lite mer. Hur ser man på MR-rådet? Ska det vara jämbördigt med Ecosoc och säkerhetsrådet? Hur ska man garantera dess självständighet? Hur ska det utses? Med vilka majoriteter ska det kunna väljas? Vad ska det ha för mandat?

Statsministern sade att man under det kommande året kommer att göra allt och att det är en väldigt öppen fråga hur MR-rådet kommer att se ut. Men frågan är: Hur vill Sverige att det ska se ut?

Anf. 17 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Vi vill att MR-rådet ska vara ett organ som har en stark ställning i FN-systemet. Det är lämpligt att det väljs av generalförsamlingen. Vi behöver inte nu binda oss för exakt hur det ska väljas, men det är väldigt viktigt, när vi nu förhandlar fram formerna för detta, att det

görs på ett sådant sätt att vi också skaffar oss försäkringar om att de stater som ska sitta där själva har en regim som är av sådant slag att man inte kan rikta kritik mot dem vad gäller mänskliga rättigheter. Den kommission som har varit så här långt har varit utmanande i det fallet.

Jag vill också säga om de reformer i övrigt som ska göras av FN att MR-rådet är viktigt, men glöm inte bort den mycket praktiska och påtagliga vardagliga insatsen att reformera sekretariatet, FN:s egen byråkrati. Det går inte att långsiktigt hävda ett starkt och relevant FN utan att vi också gör detta.

Anf. 18 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Först vill jag tacka statsministern för informationen till kammaren och möjligheten för oss att ställa frågor. Jag vill lyfta upp två områden, och det är korruption och ineffektivitet. Jag gör det därför att vi kristdemokrater tycker att FN är oerhört viktigt för världen. Men en organisation som lider brist på etik är inte en organisation i funktion.

Statsministern sade att det finns risk för en låt-gå-mentalitet, och det visar att statsministern också är medveten om detta. Korruptionsanklagelserna finns långt upp i toppen, och det är klart att detta är ett ledarskapsproblem som man behöver ta tag i. Man kan också konstatera att det finns brist på möjligheter för FN att gripa in. Det är naturligtvis en medlemsfråga. FN är inte starkare än sina medlemmar. Det är ett stort bristområde.

Min fråga gäller det nya nätverk som statsministern har tagit initiativ till. Hur kommer man att arbeta just med etikfrågorna? Är man beredd att lyfta upp dem så att det inte finns risk för att man sopar dem under mattan utan i stället lyfter upp dem? Vi har i Sverige ofta synpunkter på den amerikanska administrationens starka kritik mot FN. Man kan ändå säga att det skapar ett fokus på problemen, och där bakom kan vi möjligen se en välvilja mot denna organisation. Jag menar att det nya nätverket inte får falla undan utan också fokusera på de problem FN har, om FN ska bli starkt i framtiden. Hur ska nätverket arbeta med de här frågorna?

Anf. 19 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är för tidigt att säga, jag har just bjudit in till det. De som finns med i nätverket ska självklart kunna påverka. Min egen prioritering, regeringens prioritering – och det har jag kommit tillbaka till flera gånger under frågestunden – är att vi inte ska underskatta vad ett reformerat sekretariat kan betyda för FN:s slagkraft och styrka. Där finns de frågor som Holger Gustafsson tar upp. Korruptionsanklagelserna i samband med Oil-for-Food-programmet är någonting som ställer i blyxtbelysning sekretariatets otillräcklighet. Någon kan säga att sekretariatet fick en arbetsuppgift som vid det tillfället var alldeles för stor, inte avpassad för sekretariatets kapacitet. Det är möjligt, men att generalsekreteraren själv tar initiativ till en granskning av ett program på det sätt han gjorde är naturligtvis, tycker jag, bra. Det sänder rätt signal. Vi behöver mycket mer sådant. Här krävs en intern revision av FN, det som Inga-Britt Ahlenius nu arbetar med och som är av det slaget att det höjer FN:s legitimitet.

Jag tillmäter de här frågorna mycket stor betydelse. De tillmäts en väldigt stor betydelse i amerikansk debatt, det är alldeles uppenbart. De tas ofta som utgångspunkt för att attackera hela idén med multilateralismen. Därmed går man den extrema högerns ärenden om man inte ser till att man sopar rent vad gäller korruption, ineffektivitet och byråkrati i FN-systemet.

Prot. 2005/06:6
21 september

*Information från
regeringen*

Anf. 20 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Om jag uppfattade det rätt ingår alltså inte den amerikanska administrationen i det här nätverket. Min fråga är: Vad ligger bakom den tanken? Är det så att man vill ha en motvikt till den amerikanska administrationen, eller bedömer man att det här ska bli ett nätverk som ska ha en annan hållning och på det sättet skapa en annan miljö inom FN? Hur är tanken bakom de utvalda medlemmarna?

Anf. 21 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är en grupp stater som har inbjudits efter samråd med generalsekreteraren. Det handlar om stater som är djupt engagerade i en reform av FN i linje med de slutsatstexter som har antagits. Där finns naturligtvis inte de stora permanenta staterna, typ Kina och USA, med. Jag tror att det skulle ge nätverket en väldigt konstig slagsida.

Anf. 22 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Det var väldigt intressant att ta del av den här föredragningen, som på många olika sätt har gett en mera nyanserad bild av vad som har försiggått i New York, både när det gäller de problem som återstår att lösa och när det gäller alla de framgångar som mötet har inneburit.

Jag vill fokusera på en problematik som också statsministern i sin föredragning har pekat ut som ett område där vi inte har nått tillräckligt långt och där vi också har backat i förhållande till Kairodeklarationen. Det är SRHR-området och kvinnors rättigheter.

Samtidigt som vi vet att det finns stora problem i världen – vi vet ju att mödradödligheten ligger på hela 40 % i delar av Afrika – kan man inte flytta fram positionerna i FN. Tvärtom backar man.

Därför vill jag fråga statsministern: På vilket sätt ger det här förutsättningar, eller skapar hinder, för att driva de här frågorna vidare i det nätverk som statsministern har fått i uppdrag att bilda men också i det kommande MR-rådet? Det gäller ju att få in frågorna inte bara i deklarationerna utan också i det praktiska arbetet.

Jag menar att kvinnors rättigheter är en del av området mänskliga rättigheter. Det är just därför att man inte ser kvinnors rättigheter som en självklar del av MR-området som vi har svårt att flytta fram positionerna och se till att fler kvinnor kan överleva en graviditet, att fler kan skydda sig från aids och att fler kvinnor i ett flyktingläger har rätt till access till preventivmedel – att man till exempel efter en våldtäkt har möjlighet att få akutpiller.

På vilket sätt ser alltså statsministern förutsättningar eller hinder för att jobba vidare, för att få in detta i MR-rådet och att själv utifrån er position kunna driva detta i nätverket?

Anf. 23 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det finns ingenting i slutsatsdeklarationen som förhindrar oss att driva det här vidare. Men jag håller med Carina Hägg. Vi kom lite längre i Kairo än vi gjorde den här gången, så det är en pågående kamp med politiska förtecken.

Det är naturligtvis talande beträffande den röstdeklaration som USA gör, efter det att deklarationen antagits – tre stater gjorde en röstdeklaration efter det att deklarationen antogs: Kuba, Vitryssland och USA – att USA gjorde en deklaration med koppling till abortfrågan. Det säger någonting om frågans inrikespolitiska vikt i den stora superstaten, men det säger ingenting om våra möjligheter att fortsätta att driva frågan. Det är upp till oss själva tillsammans med *like-minded*, de som tycker likadant som vi – EU, Kanada och andra – och vi kommer att göra detta.

Det finns en fara med millenniemålen, och det är att de ofta är genomsnitt. Det säger då inte så mycket om hur de som lever under de eländigaste förhållandena har det. Det kan mycket väl vara så nu att det beträffande de frågeställningar som Carina Hägg tar upp – sexuell reproduktiv hälsa – i vissa delar av världen går åt fel håll. Det kan döljas av olika typer av genomsnittsmått som beskriver hur millenniemålen utvecklas. Det här måste vi vara observanta på därför att det är inte genomsnittsmåttet som är vardagen, utan vardagen finns – precis som Carina Hägg säger – i flyktingläger, i de kanske mest utsatta och pinade delarna av vår jord. Från den utgångspunkten måste vi fortsätta att driva dessa frågor. Slutsatstexten ger inget hinder för detta, men de politiska mot-sättningarna skärps väsentligt sedan 1994 i Kairo.

Anf. 24 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Det var väldigt välkomna och tydliga svar från statsministern, även om det återigen visar på den problematik som finns inom området och hur svårt det är att driva de här så angelägna frågorna.

Jag skulle i ett svar på en följdfråga som jag har vilja få belyst hur stödet ser ut i Europa. Vi verkar ju på väldigt många olika sätt inom EU, även om vi inte i alla sammanhang när det gäller FN har en röst. Jag känner att där blir stödet för de här frågorna svagare. Man är inte beredd att på samma sätt som Sverige ta kampen och driva på och vara tydlig. Man tycker att man då politiskt förlorar på andra områden. Då prioriterar man bort kvinnors rättigheter och sätter andra frågor, till exempel handel, före.

Är detta också statsministerns bild från mötet i New York nu, eller har han kanske fått en mer positiv bild än vad jag dessvärre fått – det rör då kanske det senaste året?

Anf. 25 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Min bild är inte den som Carina Hägg redovisar, utan de som är allierade i den här kampen för kvinnors rättigheter och för sexuell reproduktiv hälsa är bland andra medlemsstaterna i Europeiska unionen.

Hade vi bara den typ av värderingar som EU är ett uttryck för genomgående i slutsatstexterna skulle vi leva i en oändligt mycket bättre värld.

Prot. 2005/06:6
21 september

Anf. 26 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Herr talman! Jag vill instämma i statsministerns fokus på att det är bra att fattigdomsbekämpningen har kommit högt upp på den internationella agendan.

Vi lever i dag i en värld där en miljard av jordens sex miljarder människor lever i djupaste fattigdom och där 20 000–30 000 barn varje dag dör av svält.

Millenniemålen är väldigt bra och mycket behjärtansvärda på många sätt. De rör fält som skolgång för barn, mödravård och annat. Men en sak saknas i millenniemålen, och det är målet om demokrati och mänskliga rättigheter.

Vi i Folkpartiet har tillsammans med liberala systerpartier länge drivit att demokratin borde ha tillfogats som ett extra mål på den fronten. Det är viktigt att tänka på hur kvinnor i u-länder ska kunna få bättre mödravård om de inte kan få välja vem som ska leda deras land. Hur ska arbetare kunna påverka sina arbetsplatser när fria fackföreningar är förbjudna? Hur ska hälsovården kunna bli bättre överlag eller kvinnor få fri abort om man inte får tycka, tänka och tro fritt?

Jag undrar om statsministern har drivit frågan om att demokrati skulle kunna läggas till som ett mål. Det behöver ju inte resten av världen gå med på, utan Sverige kan driva ett sådant eget mål för att ligga längst fram som en spjutspets.

Jag undrar också vad statsministern tycker om Kofi Annans förslag om en demokratifond och vad den i så fall ska innebära.

Anf. 27 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Var vi står i demokratifrågor är väl ingen hemlighet för någon. Vi driver naturligtvis de frågorna i alla sammanhang där vi kan driva dem med rimlig framgång. Vårt bistånd är ett uttryck för hur vi ser exempelvis på demokratifrågor.

Vid det här toppmötet handlade det faktiskt om att på något sätt rädda millenniemålen – de som redan finns. Det var in i det sista osäkert hur det skulle hanteras från den nya amerikanska regimens sida. Den amerikanske FN-ambassadören Bolton vädjade in i det längsta i förhandlingarna om slutsatstexterna om att gå med på referenser till millenniemålen. När sedan president Bush vid öppnandet av toppmötet håller sitt nationella anförande ansluter sig USA oreserverat till millenniemålen, vilket jag ser som nödvändigt, rimligt och riktigt.

Att tillföra ytterligare ett mål – demokratin – innebär inga svårigheter för oss. Det säger också någonting om det världssamfund vi har. Att det ska behöva vara kontroversiellt är rätt märkligt, men så är det. Det är bland de 191 staterna som vi så småningom ska välja ett MR-råd. Då förstår vi vilken arbetsuppgift vi har framför oss. Vi har inget emot att driva detta.

Jag har inga särskilda synpunkter på Kofi Annans demokratifond. Där vill jag låta svaret vara öppet.

*Information från
regeringen*

Anf. 28 BERNDT EKHOLM (s):

Herr talman! Jag vill börja med att göra en notering med anledning av att jag hade möjlighet att vara med i delegationen på det här toppmötet och även på det toppmöte som var innan med talmännen.

Jag är lite stolt över att vara svensk när Sverige får leda ett sådant här statschefstoppmöte och vill nog ändå ha sagt att statsministern och Jan Eliasson som generalförsamlingens ordförande ledde mötet på ett alldeles utmärkt sätt. Det placerar naturligtvis Sverige i centrum av världspolitiken, i alla fall under hela det år då Jan Eliasson innehar sin post. Det är viktigt att vi här i riksdagen har klart för oss betydelsen av det och kanske också vissa arbetsuppgifter som följer med detta.

Jag tillhör också dem – eftersom jag nu fått vara med – som inte vill förminska resultatet av mötet. En del gör ju det och ser väldigt mycket på det som inte fungerade och föll ut så väl. Det allra mesta gick bra, tycker jag. Sett till de ord som finns i deklarationen, som är mycket omfattande – över 170 paragrafer – och dessutom till alla tal som hölls skulle, om mycket av det genomfördes, det vara en framgång, tycker jag.

Det känns också väldigt bra med den uppföljning som statsministern antytt här. Jag tror att det är oerhört viktigt att vi tar chansen och tar ansvaret just under det här året vid uppföljningen.

Jag har en fråga som inte har ställts här tidigare och som engagerade mig under det här mötet. Den gäller en paragraf om parlamentens och parlamentarikernas roll i slutet på deklarationen. Det såg så illa ut ett tag att man skulle stryka den paragrafen helt och hållet, men sedan kom den med i slutet. Det är bra att den finns med, men jag tycker att den är något tunn. Jag är lite besviken över att den inte har någon referens till det förberedande talmanstoppmötet där man hade en deklaration om just parlamentens roll och samarbete.

Jag vill fråga statsministern hur han ser på möjligheten för parlamenten och parlamentarikerna att medverka i uppföljningen av deklarationsresultatet.

Anf. 29 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! I den paragraf som Berndt Ekholm hänvisar till görs en uttrycklig referens till den interparlamentariska unionens möten som talmannen deltog i. Det är ett erkännande av parlamentens roll. Naturligtvis kan det skrivas starkare, men samtidigt är det så med den här typen av deklarationstexter att varje parlament väl får ta sin chans. Är det något parlament i världen som bör ha en hög profil i den här reformdiskussionen som nu pågår så är det det svenska parlamentet. Där finns det ett utomordentligt starkt stöd. Vi har en mycket stark samsyn över parti-gränserna i Sverige när det gäller behovet av FN-reform och utveckling av FN, och det är klart att det ska utnyttjas.

Jan Eliasson kommer att behöva allt stöd som han kan få under det år som han nu ska genomföra dessa besvärliga förhandlingar. Jag har redovisat den typ av nätverk som jag tänker arbeta med. Det är ingenting som hindrar riksdagen att ta motsvarande initiativ, bara det görs på ett sådant sätt att det kan samordnas med den stora ansträngning som utrikesdepartement, regeringskansli i övrigt och Jan Eliasson och hans team har framfört sig.

Så Berndt Ekholm med sin erfarenhet och överblick är naturligtvis fri att ta initiativ inom parlamentets ram. Det ska jag inte ha några synpunkter på, men jag skulle tycka att det var väldigt bra om så skedde.

Prot. 2005/06:6
21 september

*Information från
regeringen*

Anf. 30 BERNDT EKHOLM (s):

Herr talman! Jag tycker att det är väldigt bra att parlamentariker kan medverka i det som kallas *parliamentary diplomacy* på engelska. Det bör talmannen, som medverkar i den församlingen, ta till sig och se vad riksdagen kan göra under det här året för att vara med i Sveriges arbete på den internationella arenan.

Men bakgrunden till att jag tycker att man i en sådana här deklaration bör breda ut sig mera om parlamenten har en liten koppling till det som Birgitta Ohlsson tidigare här tog upp. Vill vi värna demokratin och sätta den väldigt högt på dagordningen kan vi aldrig negligera parlamentets betydelse även om det runtom i världen finns parlament som inte är särskilt demokratiska. Hela grundtanken med parlamenten är ju att de ska representera folket och värna om demokratin. Därför måste vi i varje sammanhang slå vakt om parlamentets roll, och här fanns en sådan möjlighet.

Det är bra att paragrafen finns med, men jag är angelägen att stryka under att regeringen i det fortsatta samarbetet inser parlamentarikernas och parlamentets roll i bygget av demokratin.

Anf. 31 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag har inget annat att tillägga än att jag känner igen diskussionen från de tillfällen när jag som ung riksdagsman fick möjlighet att delta i Interparlamentariska unionens möten. Där träffade man ibland parlamentariker som inte alltid hade ett demokratiskt mandat.

Det är klart att det finns anledning att föra den diskussionen vidare. Att det svenska parlamentet ska ha en ledande roll i ett sådant sammanhang känns ju inte på något sätt onaturligt.

Anf. 32 BJÖRN VON DER ESCH (kd):

Herr talman! Jag skulle vilja återanknyta till den diskussion som vi hade om säkerhetsrådets sammansättning. Om jag förstod statsministern rätt är hans uppfattning att den måste revideras inte minst med hänsyn till de stater som har kommit till i Latinamerika och Asien sedan krigsslutet.

Inom EU har också Tyskland, Italien och Spanien gjort anspråk på att få bli permanenta medlemmar i säkerhetsrådet. Det har väl inte mött någon större förståelse, men anspråken finns dock.

Samtidigt har det sagts att EU borde kunna representeras av en enda gemensam representant i FN, ungefär som USA. Min fråga är därför: Är frågan om att EU skulle representeras av en enda gemensam representant numera avförd från dagordningen?

Anf. 33 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är en tanke som inte flyger eller ens lyfter, även om jag kan förstå idén bakom den och själv någon gång har uttryckt sympati för något slags rotation inom EU på så sätt.

Jag har svårt att se att idén skulle landa särskilt väl bland två av de fem permanenta medlemmarna som också har en vetomöjlighet när det gäller reformer. Jag tror inte att det är en fruktbar ingång i diskussionen om säkerhetsrådets reformering.

Sedan kan man alltid diskutera vilka stater som ska sitta med i säkerhetsrådet. Det har varit ett väldigt omfattande diplomatiskt arbete för att vinna stöd för olika länders kandidatur, men vi har varit försiktiga med att binda oss. Det har gått så långt att vi har sagt att det känns omöjligt att se framför sig ett säkerhetsråd som inte rymmer världens folkrikaste nation.

Sedan kan man ju diskutera om de starka ekonomierna – exempelvis Japan och Tyskland, även om båda har problem med sin utveckling just nu – som ändå är världens största ekonomier i den gruppen ska vara permanenta medlemmar. Ja, det är ju möjligt, men då bör nog detta kombineras med en översynsklausul som säger att man är överens om att man efter 10, 15 eller 20 år ser över sammansättningen igen och att man inte ger dessa nya permanenta medlemmar vetorätt.

Det är alldeles uppenbart att dagens sammansättning är obsolet, och världen har inte slutat att utvecklas. Tvärtom kommer det att bli ohyggligt mycket hårdare takt i utvecklingen framöver. Om kanske 10–15 år kanske det är fullständigt obegripligt att de som i dag upplevs som naturliga medlemmar i säkerhetsrådet ska sitta med där. Så det är nödvändigt att foga till en översynsklausul.

Anf. 34 CHRISTIN HAGBERG (s):

Herr talman! Tack, statsministern, för en bra information. Jag skulle vilja ta upp perspektivet klimatförändringarna kopplade till fattigdomen och tillgången på rent vatten. Om vattentillgångarna brister kan det vara ett incitament till oroligheter som kan leda till andra större konflikter.

Fler och fler länder lyfter också fram frågan om ett gemensamt organ där man kan belysa konsekvenserna av klimatförändringarna. Det kan också göra en insats när katastroferna inträffar. Då undrar jag hur statsministern ser på det. Var frågan uppe på mötet?

Anf. 35 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Frågan fanns naturligtvis närvarande i en form som man kanske hade tyckt vara märklig för något år sedan. Men nästintill varje talare inledde sina anföranden med att uttrycka sina kondoleanser till det amerikanska folket för den naturkatastrof som man har råkat ut för. En del gjorde referenser till den pågående klimatförändringen medan andra var försiktigare. Men det är klart att den frågan finns närvarande, men inte särskilt påtagligt. Det var inte de sakerna som stod i centrum utan det var andra saker som var viktigare.

Vi behöver ha en diskussion framför allt om vad som händer efter Kyoto 2012, vi behöver ha en diskussion om Uneps framtida status och ställning och vi behöver ha en ökad medvetenhet om hur klimatförändring samregerar med fattigdom, fattigdomsbekämpning och politiska konflikters framväxt.

Så jag delar Christin Hagbergs uppfattning, men att påstå att det här toppmötet märkbart flyttade fram positionerna i miljöfrågan vore fel att säga.

Prot. 2005/06:6
21 september

*Information från
regeringen*

Anf. 36 LARS ÅNGSTRÖM (mp):

Herr talman! Tack, statsministern, för en bra sammanfattning av toppmötet.

Det var många besvikelser och det var resultat som inte uppnåddes men också flera konkreta steg framåt. MR-rådet har vi diskuterat här, och statsministern nämnde också fredsbyggande kommissionen. Det är viktigt, därför att alltför ofta har vi sett hur världssamfundet tvingats agera militärt för att stoppa krig och massmord men lika ofta att man saknat planering och ekonomiska resurser för att hantera situationen efteråt. De ekonomiska resurser som behövs efter en väpnad konflikt är oftast lika stora som de som den väpnade konflikten i sig har åstadkommit. Det är bara på det sättet man kan säkra en långsiktigt hållbar fred.

Vad jag saknar i rapporterna från toppmötet, och som förmodligen saknades till stor del också på toppmötet, är diskussionerna om krigsförebyggande insatser. Det är ju inte så att väpnade konflikter och krig utbryter som en blixtnad från klar himmel, utan i de allra flesta fall bottnar de i bristen på demokrati, extrem fattigdom, sociala orättvisor eller miljöförstöring som förstört betingelserna för mänskligt liv. Det är inte någon konstighet att förebygga de här olika orsakerna om man bara använder sig av de tidiga varningar som finns.

Min fråga till statsministern är: På vilket sätt har man diskuterat att mer konkret förbereda sig för krigsförebyggande insatser från FN:s sida? Under Anna Lindhs ledning på Utrikesdepartementet togs det för ett antal år sedan fram en uppsättning konkreta förslag på just konflikt- och krigsförebyggande insatser. Driver Sveriges regering det här? På vilket sätt sker det, och hur diskuteras frågan i sådana sammanhang som det toppmöte som statsministern deltog i och ledde?

Anf. 37 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! De frågeställningar som inte minst Anna Lindh var med och drev och tog initiativ till för vi självklart vidare. Dels gör jag det, dels framför allt utrikesministern naturligtvis.

Att säga att det var fokus på den typen av frågeställningar på toppmötet är fel, därför att det här toppmötets genombrott ligger i den andra dimensionen, den som Lars Ångström pekar på. Det som ligger efter är ofta en bräcklig fred eller ett fredsavtal tills det blir ett fungerande samhälle. Det är om den delen som toppmötet nu har fört en diskussion. Det innebär inte att det andra på något sätt är lagt åt sidan eller glömt men det behöver ständigt påminnas om. När vi diskuterar de här sakerna kommer vi hela tiden tillbaka till FN:s bristande resurser och FN:s bristande förmåga, behovet av analyskapacitet men inte minst både fredsframtvängande resurser och fredsbevarande insatser.

Vi driver naturligtvis detta i de sammanhang där vi kan påverka, men att säga att det var toppmötets fokus är fel. Toppmötets fokus låg på nästa fas som ligger efter freden och i samhällsbygget.

Anf. 38 LARS ÅNGSTRÖM (mp):

Herr talman! Det är en stor brist att man så ensidigt fokuserar på just de konkreta åtgärderna när ett krig har utbrutit och hur man ska hantera situationen efteråt. Det är visserligen viktigt och nödvändigt, men det är långt viktigare att försöka förebygga att utvecklingen går så långt att det blir öppet krig. Det är inte bara så att man minskar ett ohyggligt mänskligt lidande genom att förebygga krig. Det är också ekonomiskt mycket smartare för världssamfundet att göra konkreta insatser för att förebygga väpnade konflikter och krig än att vara passiv och tvingas ta hand om kriget när det väl utbrutit genom militära insatser och sedan dessutom få samma kostnader en gång till för att bygga upp och återskapa de samhällen som ligger i ruiner.

Med ett FN som har ansträngda ekonomiska resurser borde prioritet 1 vara att fokusera på just de krigsförebyggande insatserna, att mer systematiskt, med de tidiga varningssystem som finns, förebygga fattigdom, utveckla och stödja demokratisträvanden och förhindra en fortsatt miljöförstöring och därigenom förebygga orsakerna till alltför många väpnade konflikter och krig.

Anf. 39 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag har ingen annan mening än Lars Ångström. Kanske skulle vi båda två dock erinra oss om att det som Lars Ångström nu sätter fingret på i stor utsträckning är millenniemålen. Det är klart att det är en annorlunda värld vi talar om som då rimligen ska vara en värld som också förebygger konflikter av militärt slag. Allt det som finns i millenniemålen är av sådant slag att det rimligen också är krigsmotverkande. I den meningen har det naturligtvis diskuterats också på toppmötet.

Anf. 40 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag noterar att jag är siste talare. Det föranleder mig att säga tack till statsministern. Om inte mitt minne sviker mig är detta första gången som vi får en sådan här direktrapportering från FN. Vi har ju tidigare fått det från den andra delen där vi deltar flitigt i Sverige, nämligen Europeiska unionen.

Jag har en fråga som gäller en aspekt som inte tagits upp tidigare. Statsministern vet ju att den som står i skuld är icke fri. Detta gäller om man inte har ekonomiska resurser att bedriva till exempel det som Birgitta Ohlsson tog upp tidigare, nämligen de mänskliga rättigheterna.

FN har präglats av en lång rad av år med mycket stora ekonomiska problem. Min fråga är: Hur ser statsministern på detta? Är de länder som nu vill vara med och reformera FN också beredda att ta ett ekonomiskt ansvar, så att FN verkligen kan genomföra det som man vill på området mänskliga rättigheter och så att det inte blir helt beroende av alla dessa insatser på det militära området?

Anf. 41 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är två saker som Gunnar Andrén tar upp. Den första frågan om nödvändigheten av att FN reformeras på ett sådant sätt att de stora resurser som FN har till förfogande också används rationellt är viktig, och det finns anledning att vara kritisk mot hur FN-systemet fungerar med byråkrati och ineffektivitet. Det krävs en ökad intern kontroll.

Den andra frågan är naturligtvis en fråga som handlar om rika staters ansvar att leva upp till det man har tagit på sig vad gäller bistånd. Det är klart att det är en oerhörd styrkeposition att som representant för ett land få sitta ordförande på ett toppmöte av detta slag och kunna säga att vi når 1 % i bistånd under kommande år – det enda landet i världen som gör det. Andra kämpar för att komma upp till en halv procent. Stater som är mycket rika kämpar för att komma upp någon eller ett par tiondelar. EU har trots allt tagit ställning för att man ska komma upp till 0,7 % efter en tidsplan. Detta är naturligtvis något som uppskattas.

Det handlar om att sätta fokus på att använda resurserna i FN-systemet rätt, fokus på att sätta press på de rikaste att bidra och fokus på skuldavskrivning. Det är olika dimensioner i den här frågan, och alla fyra fem måste hållas i gång samtidigt.

Anf. 42 TALMANNEN:

Därmed var det inga fler frågor eller kommentarer från kammarens ledamöter. Vi tackar statsministern.

Överläggningen var härmed avslutad.

2 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2005/06:1

Utgiftsområde 1 till konstitutionsutskottet

Finansplan m.m. till finansutskottet

Utgiftsområde 2 och 25–27 till finansutskottet

Utgiftsområde 3 till skatteutskottet

Utgiftsområde 4 till justitieutskottet

Utgiftsområde 5 och 7 till utrikesutskottet

Utgiftsområde 6 till försvarsutskottet

Utgiftsområde 8 och 10–12 till socialförsäkringsutskottet

Ålderspensionssystemet till socialförsäkringsutskottet

Utgiftsområde 9 till socialutskottet

Utgiftsområde 13 och 14 till arbetsmarknadsutskottet

Utgiftsområde 15 och 16 till utbildningsutskottet

Utgiftsområde 17 till kulturutskottet

Utgiftsområde 18 till bostadsutskottet

Utgiftsområde 19, 21 och 24 till näringsutskottet

Utgiftsområde 20 och 23 till miljö- och jordbruksutskottet

Utgiftsområde 22 till trafikutskottet

Propositionen i övrigt till finansutskottet

2005/06:7 till finansutskottet

Motioner

2005/06:Fö1 till försvarsutskottet

2005/06:Ub1 och Ub2 till utbildningsutskottet

3 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 21 september

2005/06:25 av *Cecilia Wikström* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Synen på Israel

2005/06:26 av *Lena Adelsohn Liljeroth* (m) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Framtiden för Skeppsholmskyrkan i Stockholm

2005/06:27 av *Lena Adelsohn Liljeroth* (m) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Framtiden för Skeppsholmskyrkan i Stockholm

2005/06:28 av *Gudrun Schyman* (-) till justitieminister Thomas Bodström
Rättvisa löner inom kriminalvården

2005/06:29 av *Göte Wahlström* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Placering och samordning av helikoptrar

2005/06:30 av *Tobias Krantz* (fp) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Utnämningar till högskolestyrelser

2005/06:31 av *Carina Hägg* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Kvinnofrid med besöksförbud

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 27 september.

4 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 21 september

2005/06:1 av *Johnny Gylling* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Import av miljöbilar

2005/06:2 av *Cecilia Wikström* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Byggplaner för E 18 sträckan Enköping–Sagån

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 27 september.

5 § Kammaren åtskildes kl. 10.38.

Prot. 2005/06:6
21 september

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

LISBET HANSING ENGSTRÖM

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Information från regeringen om FN:s toppmöte i New

York den 14–16 september 1

Anf. 1	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	1
Anf. 2	ALF SVENSSON (kd)	4
Anf. 3	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	4
Anf. 4	CECILIA WIGSTRÖM (fp)	4
Anf. 5	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	5
Anf. 6	CECILIA WIGSTRÖM (fp)	5
Anf. 7	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	6
Anf. 8	VERONICA PALM (s)	6
Anf. 9	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	6
Anf. 10	ESKIL ERLANDSSON (c)	6
Anf. 11	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	7
Anf. 12	ESKIL ERLANDSSON (c)	7
Anf. 13	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	8
Anf. 14	KAJ NORDQUIST (s)	8
Anf. 15	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	9
Anf. 16	GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m)	9
Anf. 17	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	9
Anf. 18	HOLGER GUSTAFSSON (kd)	10
Anf. 19	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	10
Anf. 20	HOLGER GUSTAFSSON (kd)	11
Anf. 21	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	11
Anf. 22	CARINA HÄGG (s)	11
Anf. 23	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	12
Anf. 24	CARINA HÄGG (s)	12
Anf. 25	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	12
Anf. 26	BIRGITTA OHLSSON (fp)	13
Anf. 27	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	13
Anf. 28	BERNDT EKHOLM (s)	14
Anf. 29	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	14
Anf. 30	BERNDT EKHOLM (s)	15
Anf. 31	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	15
Anf. 32	BJÖRN VON DER ESCH (kd)	15
Anf. 33	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	15
Anf. 34	CHRISTIN HAGBERG (s)	16
Anf. 35	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	16
Anf. 36	LARS ÅNGSTRÖM (mp)	17
Anf. 37	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	17
Anf. 38	LARS ÅNGSTRÖM (mp)	18
Anf. 39	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	18
Anf. 40	GUNNAR ANDRÉN (fp)	18
Anf. 41	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	18
Anf. 42	TALMANNEN	19

2 § Hänvisning av ärenden till utskott 19

3 § Anmälan om frågor för skriftliga svar 20

4 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	20	Prot. 2005/06:6
5 § Kammaren åtskildes kl. 10.38.....	21	<u>21 september</u>

